

είναι τὸ κυριώτατον αἵτιον τῆς πολιτικῆς, ηθικῆς καὶ πνευματικῆς καθόλου συμφορήσεως, καὶ φλεγμονῆς ὑφ' ἡς πάσχει καὶ ταλαιπωρεῖται καὶ παραφέρεται ώς πλοιού ἀνερμάτιστον, ὁ ἐλληνικὸς ἐθνισμός. Καὶ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ πλημμελὴς αὕτη διάτασις, ἐφ' ὅσον δὲν ὀρίζονται, οὐδὲ πήγυνται εἰς στερεὰν μᾶκαν τὰ ἀσταθῆ, μετέωρα καὶ ὑδαρῆ στοιχεῖα τοῦ ἐλληνικοῦ βίου, ἡ γλῶσσα ἡ ἐλληνικὴ θὰ ἔναι καὶ θὰ μένῃ πάντοτε ἀμύρρωτος, ἀσυγχριτιστος, ἀσύστατος καὶ παρακεκομμένη, ὅπως καὶ τῶν νῦν 'Ἐλλήνων ὁ νοῦς. 'Αλλ' ἵνα μὴ ὑποπτεύσῃ τις ὅτι ἐπαγόμεθα γενικὰς αἰτιάσεις ἀνευ ἀποδεῖξεων, κρίνομεν ἀναγκαῖον γὰς προσεπικρατύγωμεν τὰ εἰρημένα διὰ τῆς παραθέσεως ὄλγων παραδειγμάτων, ἐξ ἣν, ἡ λίου φαεινότερον θὰ γίνη ἐμφανὲς ὅτι ἡ διαφθορὰ τῆς γλώσσης εἶναι κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Κορακῆ, κακὸν συνακόλουθον εἰς τὴν φθορὰν τῆς ἐλληνικούς, ὅτι ὁ κακῶς καὶ μωρῶς σκεπτόμενος κακῶς καὶ μωρῶς γράφει καὶ ὅτι καθόλου εἰπεῖν ὁ γραπτὸς λόγος εἶναι ἐκάστοτε πιστὸν ἀπεικόνισμα τοῦ λόγου τοῦ ἐνδιαθέτου. 'Η μὲν ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα, λογικῶς καλλιτεχνηθεῖσα, πρόκειται τοῖς πᾶσιν ἀνέφικτον ἀρχέτυπον τῆς στενῆς καὶ ἐναρμονίου τῶν νοητῶν καὶ τῶν λεκτῶν συναφείας· τοὺναντίον ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ, ἀφεθεῖσα, ως κτῆμα ἀδέσποτον, εἰς τὴν αὐθαίρετον ἡγεμονίαν ἡμιπαιδεύτων δημοσιογράφων καὶ οὐχ ἡττον ἡμιπαϊδεύτων διδασκάλων, κατέστη ὑπόχρημα παραδία τῆς τελειοτάτης τῶν γλωσσῶν — τῆς γλώσσης ἐκείνης, περὶ τῆς λέγει δ ἀγγλος Φέρραρ, ὅτι εἶναι τὸ μᾶλιστα ἀξιοθάμαστον ἀπάντων τοῦ ἀνθρωπίου νοῦ τῶν δημιουργημάτων.

'Ο δημοσιογράφος, ὁ κατ' ἀλήθειαν καὶ οὐχὶ «καλῶν δημάτων καὶ προσγημάτων μεστὸς» δημοσιογράφος ἔχει μεῖζονα ἢ δ καθηγητὴς ἐκτισημότητα, διότι οὗτος μὲν διδάσκει ὠρισμένον ἀριθμὸν ἀκροκτῶν, ἐκεῖνος δὲ διδάσκει καὶ φωτίζει ὅλον τὸ ἔθνος, τούτου δ' ἔνεκα ὑπέχει μεῖζονας εὐθύνας. Δυστυχῶς ἡ ἐλληνικὴ δημοσιογραφία κατέστη κατὰ μέγα μέρος μοχλὸς παραλύσεως μᾶλλον ἢ ἡθοποιίας, ψευδοπαιδείας μᾶλλον ἢ ἀληθιοῦς φωτισμοῦ. Οἱ παρ' ἡμῖν δημοσιογράφοι (δλιγίστων ἔξαιρουμένων), ὅρμώμενοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅτι πάσης ἐφημερίδος ἡ κυρία ἐντολὴ εἶναι χρηματιστικὴ, ἀπομιμοῦνται οὐχὶ τὰς σπουδαίας καὶ σώφρονας ἐν τῇ 'Εσπερίᾳ Εὐρώπῃ ἐφημερίδας, ἀλλὰ τὰ ἀγυρτικὰ καὶ συρφετώδη ἐκεῖνα φύλλα, ἃσα διὰ παντοίων πολυθρόνων καὶ μικροπρεπῶν δηλοποιήσεων καὶ κοινῶν διατριβῶν προσπαθεῖται γὰς σαγηνεύσωσι τὴν φιλόκαλινον καὶ πολυπράγμονα τοῦ πλήθους κουφάτητα. 'Η ἐν

Παρισίοις «Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων», ὁ «Καιρὸς», ἢ ἐν Βερολίνῳ
«Ἐθνικὴ Ἐφημερίς», ἢ ἐν Ρώμῃ «Γνώμη» καὶ ἢ ἐν Μεδιολάνῳ
«Καρτερία», ἀληθῆ πρότυπα ὑγιοῦς καὶ υηφαλίου δημοσιογραφίας —
οὐδαμῶς ἔξαπτουσι τὸν μιμητικὸν ζῆλον τῶν Ἀθηναῖς καὶ ἀλλαχοῦ
ἐφημεριδογράφων· οἱ πλείστοις ἀπομιμοῦνται μᾶλλον καὶ ζηλοῦσι τὴν
πεπατημένην εὐφύΐαν καὶ τὰ κακότεχνα καρυκεύματα τοῦ «Φιγαρώ»
καὶ ἔτέρων φύλλων, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάγνωσιν ἐντρυφῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἀφιλομαθεῖται, ἀφιλόπονοι καὶ νωρελεῖς τὴν ψυχὴν ἀνθρωποι. Οἱ
μέγας Καβούρι ξέλεγεν ὅτι ὁ λαὸς, ὁ πρωριεμένος νὰ ἐπιτελέσῃ μεγάλην
πολιτικὴν ἐντολὴν, δέον νὰ ἔγῃ δημοσιογραφίαν, λιγυρὰν μὲν καὶ ἀδράν
τὸν γοῦν καὶ τὸν ἥθος, ὑπείκουσαν δὲ εὐφροσύνως εἰς τὰ παραγγέλματα
τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς συγένεως καὶ ἀφιλοκερδῶς λειτουργοῦσαν ὑπὲρ
τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ· τούτου ἔγεινοι οἱ συντάκται τῶν ἐν Πεδεμοντίῳ ἐ-
φημερίδων ἀπεδείχθησαν ἐπιφανέστατοι πολιτικοί, ἐγένοντο δὲ ὑπουργοί^{ΕΠΑΝΕΙΛΗΞΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ Ε.Π.ΤΣΔ}
καὶ πρωθυπουργοί, καὶ ἡρίστευσαν ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ θαυματῇ ἐκείνῃ
κινήσει, ἥτις ἀπέληξεν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ιταλίας ἐνότητα. Τού-
ναντίον δὲ λαλητὴν δημοσιογράφος ἐπαγγέλλεται ἀρχὰς πάντη διαφόρους·
κύριον τούτου μέλημα εἶναι νὰ πωλήσῃ ὅσου ἔνεστι πλείονα ἀντίτυπα,
διότι ἀπορεῖ χρημάτων· νομίζει δὲ ὅτι ἡ δημοσιογραφία, ὡς βιοπορ-
στικὸν ἐπιτήδευμα, εἶναι ἡχιστα μὲν ὑπόχρεως νὰ σώζῃ ἐκάστοτε τοὺς
αὐστηροὺς τῆς εὐπρεπείας τύπους, πάντη δὲ ἐλευθέρχ νὰ θορυβῇ με-
γαλοφώνως, νὰ μεγαλοφρονῇ κενοσόφως καὶ νὰ λεπτουργῇ, πρὸς δελεκ-
σμὸν τῶν συνδρομητῶν, παντὸς εἰδούς μεθοδεύματα καὶ τεχνάσματα,
ἔστω καὶ ζωγραφίας, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διητικὸς γελωτοποιὸς
τῶν εἰκονιζόμενων παράστασις. Παιδείας καὶ ἐγκυρωπαιδειῶν μαθήσεως
οὐδεμίᾳ ὑπάρχει χρεία· πᾶς ὁ προστυχῶν ἀναλφάβητος ἢ ἡμιμαθής
δύγαται νὰ αὐτοσχεδιάζῃ ἔαυτὸν εἰς ἐφημεριδογράφον, νὰ συντάσσῃ ἀρθρα
τετριμμένης γλαφυρίας καὶ ἀμφιβόλου συγένεως, νὰ κρίνῃ αὐθεντικῶς
περὶ οἰασδήποτε ὑποθέσεως, νὰ ἀποφαίνηται γνώμην περὶ τῆς γλώσσης,
νὰ ἀναβιβάζῃ τὰς πυγολαμπίδας εἰς τὰ τηλεφανῆ τοῦ οὐρανοῦ ἀστρα,
νὰ χρηγγῇ διψήλως δίπλωμα σοφίας εἰς ἀσόφους τε καὶ ἡμιτόφους φίλους,
νὰ πλέκῃ ἐναλλάξ, κατὰ τὸ ἴδιον συμφέρον, στεφάνους ἀμα καὶ βρό-
γους· οὕτω δὲ νὰ ἀπατᾷ καὶ νὰ φενακίζῃ ἔαυτὸν μὲν ἐκ προνοίας, τοὺς
δὲ ἀναγνώστας ἐκ πονηρίας καὶ κακοηθείας. Ἐν τοιούτῳ σχολείῳ δι-
δασκόμενος ὁ λαὸς τὴν ἀκοσμίαν, τὴν ἀναισχυντίαν, τὴν ψευδοπαιδείαν
καὶ τὴν διαστροφὴν τῆς ἴδιας φιλονίας καὶ πρὸς πάσας τὰς κακίας

έθιζόμενος, ἀποτίθεται βαθυτήδον τὰ ἀρχαιωπαράδοτα ἥθη, ἀτινα ὑπῆρξαν
ἡ ἀγαθὴ καὶ ἴερὸς αὐτοῦ ἀγκυρα. "Οστις διεξέρχεται μετὰ προσοχῆς τὰ
πολιτικὰ καὶ φιλολογικὰ ἄρθρα καὶ τὰς ἄλλας τῶν πλείστων ἐλληνι-
κῶν ἐφημερίδων διατριβὰς, ῥᾳδίως κατανοεῖ τὴν ὁσημέραι αὕτους τῶν γό-
θευστιν τῶν ἐννοιῶν καὶ ἀντιλήψεων καὶ τὴν συνεπομένην νόθευσιν τοῦ
γραφικοῦ τῆς γλώσσης χαρακτήρος. Εὐτεῦθεν προσγίνεται εἰς τὴν τα-
λαιπωρῶν γλώσσαν κάκωσις ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μείζων ἢ ὅση ἐκ τοῦ
ἀδιαλλάκτου καὶ ἀκρίτου πολέμου τῶν χυδαίστων καὶ τῶν ἀρχαιζόντων.
Εἰς ἀπόδειξιν τῶν εἰρημένων, μεταγράφομεν ἐκ δύο ἢ τριῶν ἐφημερί-
δων (τῶν ἀρίστων ἐν Ἀθηναῖς) μικρά τινα δείγματα. Ἄφ' ὅτου ἔξελιπε
τὸ κλειγὸν τῶν Ὁμηριδῶν γένος, οὐδεὶς ἐπεφάνη στιχουργὸς εὐφορώ-
τερος τοῦ Κ. Σουρῆ. Παρότι μουσοτραχεῖ δεσποίνη τῶν Ἀθηνῶν γίνεται
έσπερην συναναστροφὴ, ἔνθα προτέρηγεται τῶν λογίων τὸ ἄκρον ἄιωτον,
ἐν οἷς καὶ ὁ Κ. Σουρῆς, δοτις γωρίς ἀμφιβολίας ὑπερηκόντισε πάντας.
Ἡ τὰ τῆς φιλολογικῆς ταύτης πανηγύρεως καθ' ἔκαστα ἀφηγουμένη ἐφη-
μερὶς δὲν ἀρκεῖται εἰς τοὺς συνήθεις καὶ τετριμμένους ἐπαίνους, ἀλλὰ
θέλουσα διὰ καινῆς τινος φράσεως νὰ προσάψῃ ἐπικὸν ὕψος εἰς τὸν πρω-
ταγωνιστήσαντα, λέγει ὅτι ὁ Κ. Σουρῆς κατέκτησε τὴν ἐσπέ-
ραν! Ἡ κατάκτησις αὐτὴ καθ' ἔσυτην δὲν εἶναι ἀδύνατος. Ὁπως δ
μέγας Ἀλέξανδρος ἐκυρίευσε τῆς Ἀσίας, ἡδύνατο καὶ ὁ Κ. Σουρῆς νὰ
κυριεύσῃ τῆς ἐσπέρας χώρας. ἀλλὰ τοιοῦτό τι δὲν διενοήθη ὁ Ἀθηναῖος
δημοσιογράφος. ἥθελε μόνον νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Κ. Σουρῆς ἤριστευσεν ἢ
ἐπρωταγωνίστησε κατὰ τὴν ἐσπερινὴν ἐκείνην διάλεξιν, ἐνόμισε δὲ ὅτι
καλλιπρεπέστερον ἀμα καὶ μεγαλοπρεπέστερον δὲν ἡδύνατο νὰ παρα-
στήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ εἰσάγων τὸν Κ. Σουρῆν ώς κατακτητὴν τῆς
ἐσπέρας! Οἱ δρθῶς σκεπτόμενοι γελῶσι βεβαίως ἐπὶ τῇ φράσει ταύτῃ.
ἀλλ' οἱ ἀντλοῦντες τὴν σοφίαν των ἐκ τῶν ἐφημερίδων, κινδυγεύουσι νὰ
εἴπωσιν αὔριον, κατὰ μίμησιν τοῦ διδασκάλου, ὅτι δ δεῖνα ιερεὺς «κατέ-
κτησε τὸν ἐσπερινὸν ἢ τὸν ὄρθρον». ἐάν τυχὸν συναρπασθῶσι καὶ οὕτοι
ἐκ τῆς καλλιφωνίας τοῦ ιέρεως ὅπως ὁ συντάκτης τῆς προμνημονευ-
θείσης ἐφημερίδος ἐκ τῆς εύμούσου τοῦ Κ. Σουρῆ μολπῆς. Ἐτέρα ἐφη-
μερὶς πραγματεύεται τὴν τελευτὴν τοῦ διαδόχου τοῦ αὐτοροουγγρίκου
θρόνου, ἀρχιδουκὸς Ροδόλφου, ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ, ὡδέ πως ἀρχομένῳ.
«Μία τῶν συμπαθεστέρων μορφῶν, μία τῶν γκητσιώτερων ἐκπρωτωπή-
σεων τῆς ἐκλαϊκεύσεως τοῦ μοναρχικοῦ πνεύματος κατὰ τὸν αἰώνα ἡμῶν
ἔπαινε τὸ ζῆν προχθέει». Εἶναι ταῦτα ἐλληνικά; ἢ αιθιοπικά; 'Ο Gōthe

ἔλεγεν «ὅπου ἐλλείπουσιν αἱ λέξεις, ἔκει ἐχφύονται περιτταὶ λέξεις». Δὲν ἥδυνατο ἄρά γε νὰ ἐχφράσῃ δ ἀρθρογράφος ὅπωσοῦν σαφέστερον καὶ ἐλληνικώτερον τῆς ὑπεργεφέλου καὶ δυσκαταλήπτου ψυχολογίας του τὰ δρμῆματα; 'Αλλ' ή ψυχολογικὴ αὐτοῦ σύγχυσις διαφαίνεται καὶ ἐν τῷδε τῷ χωρίῳ. «Ο ἐθνικὸς ἐγωῖσμὸς εἶναι δ ὑψηλότερος δλῶν τῶν ἄλλων ἐγωῖσμῶν, ὡς ὁ ἀγθρώπινος ἐγωῖσμὸς εἶναι ή ὑψίστη ἔξαρσις τῆς ψυχικῆς ἀξιοπρεπείας». Τὸ κακόζηλον τῶν λέξεων ἀμιλλᾶται ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις γραμματίς πρὸς τὸ βλάσφημον τῶν ἐννοιῶν. Φίλαυτος ή ἐγωῖστης (κατὰ τὸ γαλλικὸν ἔγυiste, διέτι παραλαμβάνομεν ὡς ἐλληνικὰς τὰς παρὰ τοῖς ξένοις ἐλληνοφανεῖς ή πεπηρωμένας ἐλληνικὰς λέξεις) εἶναι καὶ λέγεται δ τὰ πάντα χάριν ἐαυτοῦ πράττων. Δὲν ἔξετάζομεν ἀντὶ ή φιλαυτία (δ ἐγωῖσμὸς) εἶναι ἀρετὴ ή κακία· ἀν ὅμως ἀληθεύει ὅτι ὁ ἐγωῖσμὸς εἶναι ή ὑψίστη ἔξαρσις τῆς ψυχικῆς ἀξιοπρεπείας, τί ἄρα σημαίνει τότε τὸ γνῶθι σαυτόν; 'Ο ἀφελὴς ἀγαγνώστης, δ ἐν εἴδει ἀξιωμάτων, τοιωτούς διεξερχόμενος καθ' ἡμέραν παρὰ τὴν λέξιν καὶ ἔξω τῆς λέξεως παραλογισμοὺς, δὲν ἔρχεται ἄρά γε εἰς κίνδυνον νὰ στέρεξῃ, ὡς ἀκινηταράγητον ἀληθεικὸν, ὅτι ή φιλαυτία καὶ ή ἴδιωφέλεια εἶναι ἀρεταὶ ἐκ τῶν ἐπιζηλοτάτων; 'Η στρέβλωσις τῆς γλώσσης εἶναι, ὡς εἶπεν δ Κοραῆς, καὶ πρὸ τοῦ Κοραῆ δ θεῖος Πλάτων, ἀγώριστος ἀπὸ τῆς στρεβλώσεως τοῦ λογικοῦ. Κατὰ τοὺς γάμους τῆς βασιλόπαιδος 'Αλεξάνδρας ἐν Πετρουπόλει, ἔγραφέ τις ἐκ τῶν λογίων συνεργατῶν ἐφημερίδος, ἐν 'Αθήναις ἐκδιδομένης. «Τὸ μειδίαμά της (τῆς ρώσσιδος μεγάλης δουκίσσης 'Ελισάβετ) πληροῦ τὴν ἀτμοσφαιραν καὶ δ ἀργυρόηχος γέλως της ἡχεῖ ὡς μυστηριώδης τόνος μουσικῆς..... 'Η συμπαθὴς μορφὴ τῆς Αὐτοκρατείρας ἐμπνέει ἥδυν σεβασμὸν· διὰ τὴν καλαισθητικὴν κομψότητά της δὲν ἔχει ή νὰ ρίψῃ τις ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ιοχρόου ἐσθῆτός της διὰ νὰ ἐννοήσῃ κτλ..» 'Αλλὰ πάντες γινώσκουσιν ὅτι τὸ μειδίαμα σὺνδεμίαν ἔχει οὔτε πληρωτικὴν σύτε κενωτικὴν δύναμιν, ὅτι ὑπάρχει ἀργυρόηλος θρόνος ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καὶ γέλως ἀργυρόηχος, ὅτι δ σεβασμὸς οὔτε ή δὺς λέγεται οὔτε ἀλγεινὸς, καὶ ὅτι ή δις κατ' ἐπανάληψιν παράλογος τῆς προθέσεως διὰ χρῆσις οὐδεμίαν περιποιεῖ κομψότητα οὔτε εἰς τὰς φράσεις οὔτε εἰς τὰς ἐρμαφροδίτους ἐννοίας τοῦ ἐπιστολογράφου. Οὐ μόνον ἐκ Πετρουπόλεως ἀλλὰ καὶ ἐκ Παρισίων ἐπιστέλλοντες βλαπτούσι καὶ ἀδικοῦσι τὸν δρθὸν λόγον οὐδὲν ἥττον ή τὴν τάλαιναν γλῶσσαν. «Ολος οὕτος δ ἀνεμοστρόβιλος (ἔγραφεν ἕτερος συγεργάτης κατὰ

τὴν ἔναρξιν τῆς ἐν Παρισίοις Παγκοσμίου 'Εκθέσεως) ἐπροΐζενει αἰσθημα καταπλήξεως καὶ στάσιν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ἐκμηδενισμὸν, ἵνας οὖ προχωρούσῃς δλογὲν τῆς ὥρας καὶ χορτασθέντων τῶν ἀπλῆστων ὀφθαλμῶν ἐκ τῶν ἐντυπώσεων, ἥλθε καὶ ἡ σειρὰ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ στομάχου... Πῶς θὰ φάγουν 200 χιλιάδες ἄνθρωποι ἐντὸς 60 ἐθωδιμοποιικιλοβραματοπωλείων...· οἱ κόσμοι τῶν τεντερέδων καὶ τῆς κυίσσης, ἡ πεπολιτισμένη λειτλασία τῶν ἐξευγενισμένων ὅρδῶν...· ἡ ἐπιδημία τῆς διαρκαγῆς ἐξηκολούθει καὶ τὰ κρούσματα συνέβιχεν ἀρθροαρθρίτιστασις. . . . ἡ ἀντίθεσις ἦν ἐξόγως ὥραία καὶ ἐπιβάλλουσα, διότι τὰ ὕδατα ἐγραμματίζοντο διὰ τῶν γλυκυτέρων ἀποχώσεων πάντων τῶν ἐγκεφάλου καὶ ἐκμηδενισμόν». Εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ ταῦτα γράψαν ἐπασχε «στάσιν ἐγκεφάλου καὶ ἐκμηδενισμόν»· ἀλλὰ πιθανώτερον ὅτι ἐφόρει τὸν ἐγκεφαλὸν ἐν ταῖς πτέρυγαις. Οἱ φιλοσοφοῦντες περὶ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἃς παραβάλωσι ταῦτα πρὸς τὰς ὑπὸ ἀλλων λογίων 'Ελλήνων περὶ τῆς Βιενναίας 'Εκθέσεως τῷ 1873 συταχθείσας πραγματείας, ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως δὲ ταῦτης οὐκ ἴδωσιν ἢν ἡ ἐντὸς ἐκκαίδεκα ἐνιαυτῶν κατὰ τὸ ποιὸν ἐπίδοσις ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν ὑλικὴν καὶ κατὰ τὸ ποσὸν αὔξησιν τῆς ἐλληνικῆς δημοσιογραφίας.

Βεβαίως οἱ συντάκται τῶν ἐφημερίδων ἀκουστίως καθίστανται φθορεῖς τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. 'Ηναγκασμένοι νὰ συντάσσωσι ἢ νὰ μεταφράζωσιν ἐκ τῆς γαλλικῆς καὶ γερμανικῆς παντοῖα ἀρθρα, μετὰ πολλῆς δὲ ἐργαζόμενοι σπουδῆς καὶ τάχους, γύντινοι δὲ καὶ μεθ' ἡμέραν ὑπὸ τῶν τυποθετῶν διωκόμενοι, ἀποροῦσι καὶ τοῦ ἀναγκαίου χρόνου πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν γεγραμμένων. 'Ερμηνεύουσι δουλικῶς τὰ ἀλλότρια, κατὰ τὴν ἀλλοτρίαν σύνταξιν ἐν ἣ ταῦτα εἴναι γεγραμμένα· μεταφράζουσι δι' ἐλληνικῶν λέξεων τὰς γαλλικὰς ἢ γερμανικὰς προτάσεις, ἀκολουθοῦντες, νοεῖται σίκοθεν, κατόπιν τῆς γαλλικῆς ἢ γερμανικῆς ὑφῆς τοῦ λόγου· οὐδὲ εἴναι δυνατὸν νὰ ἀπαιτήσῃ τις παρὰ τῶν βεβιασμένων τούτων διορυφόρων τοῦ ξένου ἰδιώματος κώλων συμμετρίαν καὶ εὐσυγόπτους περιόδους, πολλῷ δ' ἥττον ατένισμα καὶ βοστρύχισμα τῶν ἐλληνιστὶ μεταφραζομένων κατ' ἀλογον μᾶλλον τριβὴν ἢ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐλληνικῆς συντάξεως. Μεταφράζοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ λέξιν, εἰσάγουσι λεληθότως εἰς τὴν γραφομένην γλώσσαν προτάσεις οὕτως εἰπεῖν μονογράμμους καὶ διγράμμους, ἐπαναλήψεις ὑποχειμένων ἢ ἀντικειμένων προηγουμένης προτάσεως, ἀηδεστάτους λόγους

νποθετικούς καὶ ἄλλα τέρατα, ιδιάζοντα ἢ περιποιοῦντα κόσμον εἰς τὰς νεωτέρας γλώσσας, δλως δὲ τῆς ἐλληνικῆς ἀλλότρια. Τοιούτῳ τρόπῳ ὁ γραπτὸς λόγος προσέλαβεν ἐξ ἀνάγκης οὔτε δυνατὸν ἦτο νὰ μὴ προσ-
γάρῃ χαρακτῆρα δλον ἀλλοίον τῆς παλαιᾶς, καὶ προσηρμόσθη εἰς τοὺς συντακτικούς κανόνας τῶν νεωτέρων εὐριποχίων ιδιωμάτων. Τὰ ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐφημερίσιν ἀρθροῖσιν κατά τε τὸ εἶδος καὶ τὴν σύνταξιν φραγκικῆς δλως δημιουργίας. Τὸ λεκτικὸν τοῦ Πολυβίου περιλαμβάνει, ὡς εἴκομεν, καὶ τινας αποράθην λατινισμούς· τούναντίου, τῆς νῦν γλώσ-
σης τὸ λεκτικὸν καὶ τὸ πραγματικὸν εἶναι μέχρι μυελοῦ καὶ διτέων διεφθαρμένα ὑπὸ τῶν γαλλισμῶν, Ιταλισμῶν καὶ γερμανισμῶν, οἵτινες σωρηδὸν εἰσεκώμασσαν εἰς αὐτὴν. Σήμερον ἐλληνίζομεν γαλλιζούτες, Ιτα-
λίζοντες ἢ γερμανίζοντες. Ἀνὰ πᾶσαν στήλην, ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν γραμ-
μὴν οἰαςδήποτε ἐφημερίδος ἀπαντᾶς κατὰ κόρον λέξεις, φράσεις καὶ προτάσεις ἀκαταλήπτους καὶ παρεμφερεῖς πρὸς τραγελάφους καὶ κεν-
ταύρους. «Ἡ τελικὴ μεταβολὴ τῶν πραγμάτων τῆς νέας δργανικῆς τάξεως (γράφει τις τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐλλήνων δημοσιογράφων) δύναται νὰ συντελεσθῇ τόσον ταχέως ὥστε ἡ ζώσα γενεὰ μόδις νὰ δύναται γ' ἀνα-
πνεύσῃ». Ἰνας νοήσῃ τις τὴν κακόζηλον ταύτην πρότασιν, δέου νὰ ἔρμη-
νεύσῃ αὐτὴν κατὰ δῆμα εἰς τὴν γαλλικὴν ἢ τὴν ἀγγλικὴν. «Ἡ Βο-
στώνη (γράφει· δ' αὐτὸς φιλόσοφος) εἶναι θαυμαστὴ μεγαλούπολις· ἐν
τῇ ἔστια ταύτη τοῦ ἀγνωστικισμοῦ καὶ τῆς δυσπιστίας ἐνεφχνίσθη
παράδοξος δοξασία, ἢ δοξασία τῆς διὰ πίστεως θεραπείας». — «Ἡ
ἀνθρωπίνη πρόσωδος ἀναχωρεῖ ἐξ αὐθεντίας ἐν τῷ παρελθόντι, χωρεῖ
δι' ἀτομισμοῦ ἐν τῷ παρόντι καὶ τείνει εἰς ἀδελφότητα ἐν τῷ μέλλοντι.
Πρὸς ἐξήγησιν φιλοσοφικῶν ιδεῶν, οὕτως πως ἐξηγγελμένων, ἀπαιτοῦ-
ται ἀληθῶς Δῆλοι κολυμβηταί· βεβαίως ἢ περικαλλής λέξις «ἀγνω-
στικισμὸς» καταμηνύει μεγάλην πλαστουργικὴν δεινότητα, ἀλλὰ καὶ τὸ «ἡ
ἀνθρωπίνη πρόσωδος ἀναχωρεῖ» (ἀντὶ τοῦ «δρμάται») εἶναι, νομίζομεν, δλως
παράλογον, διότι ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ τὸ ἀναχωρεῖν=χωρεῖν πρὸς
τὸ σημεῖον, δθεν τις ὡρμήθη, ἐπιστρέψειν, ἐπανακάμπτειν, ἐν δὲ τῇ συ-
νηθείᾳ δηλοῖ ἀπέρχεσθαι. "Αλλη πάλιν ἐφημερίς ἔγραφε κατὰ τὴν
έορτὴν τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ βασιλέως Γεωργίου. «Ο λαὸς καὶ
ὁ βασιλεὺς ἔσχον στιγμὰς συγκινήσεως, αἵτινες ἀποτε-
λοῦσιν ἐποχὴν εἰς τὸν βίον τῶν ἐθνῶν. Άι φράσεις αὗται εἶναι
δλως ἀνελλήνιστοι· κατὰ λέξιν ὅμως μεταφράζομεναι εἰς τὴν γαλ-
λικὴν, οὐκ εἶχον ἄριστα. Θέλων τις τῶν πρωτεξαρχόντων ἐν 'Αγίαις

έφημεριδογράφων νὰ ἐπαινέσῃ ἀρθρον ξένης τιγὸς ἔφημερίδος, ἐπιτηδεύει ἐνίστε τοὺς ἐπαίνους εἰς χαρακτῆρα λόγου τωσοῦτον ἀνώμαλον καὶ ἐπὶ τὸ φραγκικώτερον μεμαγειρευμένον ὥστε δὲ ἀναγνώστης ἔχων ἄκων καταλαμβάνεται· ὑπὸ γαυτίας. «Τῆς τελευταίας «Ἐφημερίδος τῶν Ξένων» τὸ ἀρθρον εἶναι οὕτω στιβαρῶς γεγραμμένον καὶ δι' ἐπιχειρημάτων οὐσιαστικῆς στερεότητος, ὥστε δικτύογοῦμεν δτι ἡ ἐφ' ἡμῶν ἐντύπωσίς του ὑπῆρξεν ἔκτακτου πειστικότητος». Δὲν εἶναι τάντα ἀποστάλαγμα ἀπέπτου καὶ ἀπειροκάλου χρίσιμως; Πολλάκις ἡ κατά λέξιν μετάφρασις κατ' ἐπίφασιν μὲν καλλωπίζεται, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ακθίσταται μᾶλλον καταγέλαστος διὰ τῆς παχεμβολῆς ἀρχαῖκων λέξεων καὶ φράσεων. «Λαμπραὶ φωταψίκις ἐγένοντο καθ' ὅλην τὴν ἑσπέραν κατὰ μῆκος τοῦ Σηκουάνα· τὰ πυρωτεγγήματα, τὰ ῥιφθέντα τὸ ἑσπέρας, ἐληγξαν διὰ φωταγήσεως τοῦ πύργου "Αἴρελ, τοῦ θρόπερ (δὲν ἤρκει μόνον τὸ ὅπερ!) ἐξήγειρε τὸν γενικὸν θαυμασμόν». Τῇ 20 Ιουλίου ἡ ἐν Παρισίοις ἐφημερίς Temps ἔγραψε πρὸς τοῖς ἄλλοις, Tout Hellène a deux hommes en lui; le héros, le poète, et l'autre, Achille et Ulysse· τοῦτο δὲ μετεφράσθη ἐν Ἀθήναις «ἐν παντὶ "Ελληνις ὑπάρχουν δύο ἀνθρωποι ὁ ἥρως, ὁ ποιητὴς καὶ θετικιστὴς· ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Ὁδυσσεύς". Ἐνταῦθα ἡ γαλλικὴ πρότασις ἡρμηνεύθη μωρῶς καὶ κακοζήλως, χάριν δὲ ποικιλίας προσετέθη ἡ ὅλως περιττὴ καὶ νεόπεπτος λέξις θετικιστὴς! Ἐπέρχεται πάλιν ἐφημερίς, ἀγνοοῦσα δτι ἐν τῇ ἐλληνικῇ φιλολογίᾳ ὑπάρχει ἐγκαπτοτεταμευμένως ἀνεξάντλητος ἐσμὸς ἀποφθεγμάτων καὶ γνωμικῶν, ἐνθα λανθάνουσι παντοῖα διδάγματα βιοτικῆς σοφίας, νομίζει μὲν ἀνάξιον τοῦ κόπου νὰ παραφράσῃ ἔνια τούτων πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀναγνωστῶν, ἀκανθολογεῖ δὲ ἐκ τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων σκέψεις καὶ γνώμας, τὰς πλείστας ἀναρμόστους πρὸς τὴν φύσιν τοῦ "Ελληνος, ἀβελτέρως συγειλεγμένας καὶ οὐγκήττον ἀβελτέρως ἐξηλληνισμένας. Τί σημαίνει λ. χ. τὸ «ὅλαι αἱ ὕραι τῆς ζωῆς πληργώνουν καὶ ἡ τελευταία φρυγεύει»; τί τὸ «χρῆμα εἶναι πεζότατον καὶ ὅμως εἶναι τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς καταπολέμησιν τῆς πεζότητος τοῦ βίου»; Τί σημαίνει τὸ «εἰς τὸ βάθος παντὸς παράφρωνος πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε ἔνας καλὸς ἀνθρωπός» καὶ τί τὸ «ἡ σκέψης τὰ πάντα παραχρυθεῖ καὶ ἐκ πάντων θεραπεύεται»; Ἡμεῖς καθορῶμεν ἐν τοῖς γνωμικοῖς τούτοις τὴν ἀτκεψίαν τοῦ ἐρανιστοῦ, διστις λησμονήσας δτι ἡ ἀρχαὶ καὶ ἡ νεωτέρα ἐλληνικὴ συντάσσουσι τὸ θεραπεύω πρὸς αἰτιατικὴν, ἐδημούργησεν αὐθαιρέτως φραγκικὴν σύνταξιν, κατὰ τὸ γαλλικὸν guérit de tout.

“Οσω μᾶλλον διαδίδονται καὶ ἀναγνώσκονται αἱ ἐφημερίδες τοσούτῳ μείζων καὶ δὲ κίνδυνος τῆς στρεβλώσεως τῆς γλώσσης· διότι οἱ ἀναγνῶσται, οἰκειούμενοι τὰς λέξεις καὶ φράσεις τῶν ἐφημερίδων, καθίστανται ἀπροβούλεύτως καὶ ὑπὸ συνηθείας συναίτιοι τῆς ὑπὸ τῶν ἐφημεριδογράφων ἀκουσίως καὶ ἐξ ἀτελοῦς μελέτης παραλλάξεως τοῦ γραφομένου λόγου. Οἱ δὲ καθηγηταὶ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, οἱ ὡς ἀνώτατοι· διδάσκαλοι, καὶ δὴ καὶ ως τῶν διδασκάλων τὸ ἄνθεμον, καθηγούντες γὰρ ρυθμίζωσι ἐπὶ τὸ ἑλληνικῶτερον καὶ δρυοεπέστερον τὰ τῆς γλώσσης, καὶ νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὅδὸν ἡμᾶς τοὺς σφαλλομένους, ἐλάχιστα μὲν οἱ πλεῖστοι φροντίζουσι περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ κακοῦ, ἔνιοι δὲ τούτων βαρβαρίζουσι, σολοικίζουσι καὶ καθόλου εἰπεῖν ἀπειροκάλως καὶ ἀμούσως ἑλληνίζουσιν, οὐδεμίᾳν καταλείποντες μικρήσεως ἕφεσιν εἰς τοὺς φιλογραμμάτους. Ἐγομεν πρὸ δρθαλμῶν ἀξιολογώτατον βιβλίον «τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐκδιδόμενα ψήφῳ μὲν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγχλήτου, ἐπιμελείᾳ δὲ Γεωργίου Καραμήτσα πρυτάνεως», τετυπωμένον ἐν Ἀθηναῖς τῷ 1888. Αἱ αὐτόθι περιεχόμεναι πρωτότυποι διατριβαὶ εἶναι ἐμβριθέσταται, ἀλλὰ δὲν φέρουσιν ἀπασαι τὴν αφραγίδα τῆς πρωτοτυπίας· ίδιως αἱ δύο τελευταῖαι, αἱ ἀπὸ τῆς 340 μέχρι τῆς 476 σελίδος, ἔχουσι πάμπολλα τὰ τρωτά. Οἱ καθηγητὴς, δὲ γράψας τὴν περὶ οἰκονομικῆς ἐπιστήμης μελέτην, ἀρχεται ὥδε πως. «Ἡ ἐν τῷ ἡθικῷ ή φυσικῷ κόσμῳ ἐμφάνισις φαινομένων προκαλεῖ πάντοτε τὴν γένεσιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης παρὰ λαῷ, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ὅποιου ἐνυπάρχει ἐπιστημονικὴ διάθεσις». Ἡ πρότασις αὗτη εἶναι γερμανική ἡ γαλλικὴ μᾶλλον ἡ ἑλληνικὴ, ἀπόδειξις δὲ τὸ «ἐμφάνισις τῶν φαινομένων» — κατὰ λέξιν μετάρρχσις τῆς γερμανικῆς φράσεως «Erscheinung der Phänomene». Ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ χείρον εἶναι τὸ λεκτικὸν τῆς τελευταῖας μελέτης (ἀτέχνως ἐκ παντοίων ὠνθυλευμένης πηγῶν) ἔνθα ἀπαντῶσιν ἐν προοιμίῳ κακόζηλοι λέξεις, ξενικαὶ συντάξεις, συνεστραμμέναι προτάσεις, ἀδιανόητοι ἔννοιαι, ἀντάξιαι λίσας κουφολόγου καὶ δαιμονῶντος ἐφημεριδογράφου, οὐδεμίᾳν δὲ περιποιοῦσαι δόξαν πρὸς καθηγητὴν τοῦ ἀνιωτάτου τῆς Ἑλλάδος παιδευτηρίου. Παρατιθέμεθα μικρόν τι ἀγθολόγιον ἐκ τῆς καλλιτέχνου ταύτης μελέτης. «Τὴν πεῖραν τῶν αἰώνων, ἡ ἀγνοια τῆς ὁποίας ἔσται ἀείποτε ἡ πτέρυα τοῦ πολιτειοδίφου, σον οὕτος καὶ ἦν τυγχάνῃ πεπροικισμένος ὑπὸ τῆς ὑψίστης διαλεκτικῆς... κτλ.». — «Τὸ ἀνθρώπινον γένος εἴη

ἀπολέσει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐν τῇ Ἰστορίᾳ». — «Ἡ Ἰστορία δὲν χρησιμεύει τοῖς ἀνθρώποις ή μόνον καθ' ὅσον δύνανται τὰ δεδομένα αὐτῆς νὰ χρησιμοποιήσωσι πρὸς τὴν ἀνατρεπτικὴν ἔργασίαν, ή νὰ ἐπιδιώχει ἡ ἀνακαινιστικὴ αὐτῶν ῥοπή». — «Τὸ ἔθνος ἔσχεν ἀπάσας τὰς φάσεις τῆς ἐξελίξεως τῆς πολιτείας». — «Ἡ ἐλαχίστη ἐπισκόπησις τῆς Ἰστορικῆς ἐξελίξεως» — «Ὕπὸ τὴν ἐπίδρασιν γέων πολιτειακῶν θεσμῶν ὁ ἑλληνικὸς κόσμος ἔσχε τὴν ἔκτακτον ἐκείνην πνευματικὴν, κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνάτασιν, ἥν μέχρι τῆς σήμερον θαυμάζομεν, καὶ εἰς τὴν ὁρείλομεν ἐν τῷ λαμπροτάτῳ φαινομένῳ τῆς Ἰστορίας». Ἀλλὰ παραλείποντες τὴν ζοφερὰν ταύτην μελέτην, δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη οὐδαμῶς συνίσταται εἰς τὸ ἐγκωμιάζεν καὶ ἐκθεάζειν καθ' ἕκαστην μανικῶς τὸν ἑλληνισμὸν, ὃν οὐδεὶς ψέγει. Οὐχὶ κενοσπούδως ἐξυμνοῦντες ἀλλ' ἀθορύβως μελετῶντες τὸν ἑλληνισμὸν, ὃν ὡφελοῦμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Καὶ ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν ἀμνημόνευτον τὴν περὶ τοῦ σθένους τοῦ ἑλληνισμοῦ δημοσίαν διάλεξιν τοῦ κατὰ τᾶλλα εὐπαιδεύτου καὶ πολυπείρου διπλωμάτου Κ. Κλέωνος 'Ραγκαβῆ, δστις, πρὸς ἀπόδειξιν «τῆς σθεναρᾶς τοῦ ἑλληνισμοῦ ζωτικότητος» ἐπεκαλέσατο μάρτυρας τὸν ἐν Αὐλίδι τῆς Μικρασίας γεννηθέντα 'Ησιόδον, τὸν κράτειστον τῶν λυρικῶν Θεόκριτον, τοὺς κατὰ τῶν 'Ρωμαίων ἀγῶνας τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Κομνηνῶν ἀνάκτησιν τοῦ φραγκοκρατουμένου Βυζαντίου! Δὲν ἀρκεῖ ἐτὶ παραμορφωῦται ἡ ἑλληνικὴ Ἰστορία, φιλολογία καὶ γεωγραφία· τινὲς τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου φωρῶνται· τοσοῦτον ἀνελεήμονες τῆς σαφηνείας διώχται, ὡστε οὐδὲ τῆς ἀναπνοῆς τῶν ταλαιπώρων ἀναγνωστῶν φείδουνται· προκαλοῦμεν οἴουδήποτε φιλόμουσον δύνδρα νὰ διεξέλθῃ ἀπόνως τὴν ἐπομένην μακρὰν καὶ δυσπαρακολύθητον λόγου περίοδον ἐν προσφάτου πουκήματος καθηγητοῦ εὐφραδοῦς καὶ τῶν Μουσῶν τροφίμου. «Ἐὰν, ἀφ' οὗ κακὴ μοίρα ἡ τύχη τῆς σημερινῆς γλώσσης τοῦ ἔθνους ἐξηρτήθη ἀμετακλήτως ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν γραμμάτων ἔχει ἡ τούλαχιστον ὀφείλει νὰ ἔχῃ παρ' ἡμῖν ἥκιστα μὲν ὃν καὶ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι σκοπὸν, μᾶλιστα δὲ τὸν τῆς διαμορφώσεως τῆς σημερινῆς γλώσσης, ἡ ἐν τῇ παρ' ἡμῖν διδασκαλίᾳ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐφαρμογὴ κριτικῆς, ἐπιδιωκούσης τὸν ἔτερον μόνον τῶν δύο σκοπῶν, καὶ τοῦτον ἐκλελοιπότα ἥδη πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ οὖτως, ὡστε ἡ κριτικὴ νὰ καταντήσῃ διὰ τὸ

ξένους δλως σχελαία και καθαρῶς θεωρητική ἐνασχόλησις, οὐδόλως λαμβανομένου ὑπ' ὅψιν τοῦ ἔτερου σκοποῦ, τοῦ ἀσυγκρίτως δι' ἡμᾶς σπουδαιοτέρου και γενικωτέρου, ἔμελλε γ' ἀποβῆ και ἀπέβη πράγματι καταστρεπτική ἐθνικῶς και δλεθρία». "Ετεοὸς πάλιν καθηγητὴς, ἀρχεται ὁδέ πως τῆς μελέτης αύτοῦ περὶ τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας. «Ἐπί ἀν ἐπιλαμβανομένης πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας, τοῦτο πράττω, διότι πέποιθα ὅτι δι' σήμερον και παρ' ἡμῖν και ἐν ἀπάσῃ τῇ Εὐρώπῃ πολλοὶ ιστανται μάκραν τῆς θρησκείας, και ἡ θέλουσι γὰρ ἀγνοῶσιν αὐτὴν ἢ περιφρονητικῶς ὄμιλούσι περὶ αὐτῆς, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀγνοοῦσι τὸ πνεῦμα αὐτῆς ἥτοι τὴν οὐσίαν και τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς, ἐκλαβάνοντες τοὺς τύπους αὐτῆς ὡς τὴν οὐσίαν τῆς». 'Ἐκ τῆς τερατώδους ταύτης περιόδου γίνεται δῆλον ὅτι ὁ καθηγητὴς ἀγνοεῖ δλως τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης, ὅπερ ἐπὶ τέλους οὐδαμῶς ἀπάδει ἀλλ' εἶναι μάλιστα μέγιστον και ισχυρότατον βοήθημα πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ πνεύματος τῆς θρησκείας. 'Ο λόγος οὐδεμίαν παρέχει αἴσθησιν εἰς τοὺς ἀκροωμένους ὅταν ἦναι πληρμ.ελῶς και ἀμελῶς συντεταγμένος. Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς και αὐτοὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες περὶ πλείστου ἐποιεῦντο τὴν σύγθεσιν· «πολλὴ ἡν πρόγοια τῆς συνθέσεως· και οὔτε τὰ δνόματα τοῖς δνόμασιν, οὔτε τὰ κῶλα τῆς κώλοις, οὔτε τὰς περιβόλους ἀλλήλαις εἰκῇ συγάπτειν ἔργοντο δεῖν· τέχνη δέ τις ἡν παρ' αὐτοῖς και θεωρήματα, οἵς χρώμενοι συνετίθισαν εῦ». Οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ σοφώτεροι πάντων τῶν δλῶν διείσκοντες και γράφοντες, πρέπει νὰ γράφωσιν δπωσοῦν σαφέστερον, δρθεπέστερον και καλλιεπέστερον, παρέχοντες ἔκυτοὺς ὑπόδειγμα λεκτικῆς και φραστικῆς ἀκριβείας. 'Ιδίως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ μεγάλη εἶναι ἡ τῆς συνθέσεως δύναμις· δρῦξ δέγματα ἀκόμψιας και βαναύσως ἐκρραζόμενα, ἀποβάλλονται πᾶσαν αὐτῶν τὴν γρησιμότητα· «ἀνεπιστάτως και ὡς ἔτυχε ῥιπτικόνη ἡ λέξις, πρασαπόλλυσι και τὸ δικνοίᾳ χρήσιμων· οὐδὲν γάρ διελος δικνοίας ἔστι γρηστῆς, εἰ μή τις αὐτῇ κόσμῳ ἀποδύσει καλῆς δικριτικῆς».

Πηγὴ πάντων τούτων τῶν δειγῶν εἶναι ἡ πρὸς τὴν μελέτην τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς δλιγωρία· ἡ γραφομένη γλῶσσα ἀδύνατων γὰρ συταχθῆ και νὰ ἀκριβωθῇ χωρὶς τῆς μελέτης και γιώτεως τῆς παλαιᾶς φωνῆς, πρὸς τὴν διάγειν ἀδιασπάστως συγημμένη. "Οὐδὲν γλῶσσα εἶναι δλως ἐξηλλοιωμένη δπως και ἡ διάνοια ἡμῶν, σὺντεῖται· ἀλλ' ἐντεῦθεν οὐδαμῶς ἀκολουθεῖ ὅτι ἡ ἐπελθοῦσα ἐξαλλαγὴ πρέπει· ἀλλ' Ε.Γ.Δ. Α.Σ.Κ. τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

νποβληθή καὶ εἰς παντελῆ νόθευσιν. Παρεισάγοντες σποραδικοὺς ἀττικοὺς τύπους καὶ λέξεις, ἀποδειχγύομεν τὴν γραφομένην γλῶτσαν ἔτι ἀκαλλεστέραν καὶ γελοιοτέρχν, οὗτω δὲ μιμούμεθα τὸν εἰπόντα «πρόσεχε μὴ στάξῃ ή οὐρά του» καθ' ἣν χρόνου στιγμὴν ἐξεβάλλετο ἐκ πίθου ἑλαίου δ αὐτόθι ἀποπνιγεῖς ποντικός. Ολίγοι ἀδάμαντες προσηρμοσμένοι εἰς δύξμορφον καὶ ῥαχοφοροῦν γύναιον καθιστῶσιν ἐμφανεστέραν τὴν ἀθλιότητα τοῦ θεάματος. **Αλλὰ** τίς ἐπὶ τέλους ἀπήτησε νὰ γράψωμεν κατὰ τὰς ἀττικὰς ἐπιγραφὰς «αἰετὸς» ἀντὶ τοῦ «ἀετὸς», ήμερίσιος» ἀντὶ τοῦ «ἡμερήσιος», «οἰκτίρω» ἀντὶ τοῦ «οἰκτείρω», «σημεία» ἀντὶ τοῦ «σημαία», «Τροζήν» ἀντὶ τοῦ «Τροιζήν», «γυμνασίαρχος» ἀντὶ τοῦ «γυμνασιάρχης», «δικτώπους» ἀντὶ τοῦ «δικτάπους», «πεντέπους» ἀντὶ τοῦ «πεντάπους»; Καὶ ἐπὶ τῇ ὑπερθέσει ὅτι ἐπεχείρει τις νὰ ἐγκαινίσῃ εἰς τὸν γραφόμενον λόγον ἀσυνήθεις ἀττικὰς ἢ ὑπερηττικισμένας λέξεις καὶ τύπους, πᾶς δρθῶς σκεπτόμενος θὰ ἐπανελάμβανε πρὸς τὸν φιλάττικον νεωτεριστὴν τοὺς εὐστόχους τοῦ Πλουτάρχου λόγους, «ἔμοι δ' ὅλως μὲν ἡ περὶ λέξιν ἀμιλλα καὶ ζηλοτυπίᾳ πρὸς ἕτερους μικροπρεπὲς φαίνεται καὶ σοφιστικόν· ἀν δὲ πρὸς τὰ ἀμίμητα γίγνηται, καὶ τελείως ἀναισθητον». Έκ τῶν λογίων ὅσοι διέλαβον περὶ τῆς διορθώσεως τῆς γραφομένης γλώσσης, ίδιαιτέρας μνείας ἀξιος εἶναι δ ἀκθηγητῆς Κ. Κόντος, οὗ αἱ «Γλωσσικαὶ Παρατηρήσεις» παρέσχον ἀφορμὴν πολλῶν ἀντιφρήσεων καὶ λογομαχιῶν. Ο Κ. Κόντος, κηρύττων μεγαλοφώνως ὅτι οὐδεὶς τῶν νέων Ἐλλήνων οὔτε πλείους τοῦ ἀοιδίμου Κοραή οὔτε καλλίονα ἐδίδαξεν, ἀγωνίζεται «ὑπὲρ τῆς ἀστείας καὶ φιλολόγου συνηθείας». Ήμεῖς ἀσπαζόμεθα καθόλου τὰς τρεῖς θεμελιώδεις τοῦ Κ. Κόντου ἀρχὰς, συναδούσας πρὸς τὰς ὑφηγήσεις τοῦ Κοραῆ· α') ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε δυνατὸν νὰ μεταρρύθμιζωνται οἱ τῆς καθωμιλημένης λαχιάς τύποι κατὰ τοὺς ακνόνας τῆς τῶν παλαιῶν Ἐλλήνων φωνῆς· β') ὅτι οἱ λόγιοι, καταφρογοῦντες λέξεων καλλιστῶν σωζόμενων ἐν τῇ ίδιωτικῇ φωνῇ, κακῶς πράττουσι παραλαμβάνοντες ἄλλας δηθεν ἐλληνικωτέρχς καὶ κομψοτέρας, οὐδαμῶς εύρισκομένας παρὰ τοῖς δοκίμοις συγγραφεῖσι· γ') ὅτι πολλῷ καλλιον εἶναι νὰ στέργῃ τις τὰ κοινολεκτούμενα ἢ σπουδάζων περὶ τὰ χαριέστατα νὰ σολοικίζῃ δειγότατα. Ωστε, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ ακθηγητοῦ, τὸ «ἀφανίζω» εἶναι δρθότερον τοῦ «ἐξοντῶ», τὸ «διαφορὰ» δρθότερον τοῦ δηθεν ἐλληνικῶτατα κατεσκευασμένου «διένεξις», τὰ καθωμιλημένα «εἰσοδιάζω» καὶ «ἐξοδιάζω» δρθότερα τῶν ἀποβλητῶν καὶ ἀσυστάτων «εἰσοδεύω» καὶ «ἐξοδεύω», τὸ τῆς συγηθείας

«δλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῇ δ ἄνθρωπος» δρθέτερον προενηνεγμένον καὶ συντεταγμένον τοῦ σχολαστικοῦ «παρ' δλίγον νὰ πνιγῇ δ ἄνθρωπος», τὸ «ἔγγίζω τὸ ζήτημα» βέλτιον τοῦ «θίγω τὸ ζήτημα», τὸ «κάμνω λόγον» καὶ τὸ «ἔκαμα λόγον» ἐλληνικώτερα καὶ δρθότερα τοῦ «ποιῶ λόγον» καὶ ἐποίησα λόγον». Ή χρῆσις κοινολεκτουμένων καὶ πεπατημένων λέξεων εἶναι ἀσυγχρίτῳ λόγῳ προτιμοτέρα τῆς χρήσεως λέξεων ἀκόμψων καὶ ἀδυκίμων, ἔχουσῶν ἐλληνικὴν χροιὰν ἀλλ' ἡκιστα ἐλληνικῶν. Ή παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν δημοτιογράφων φερομένη σύζευξις τῶν μορίων ἀ μ α καὶ ώς εἶναι ἐκ τῶν μεγίστιων τραυμάτων ὅσα ἔλαβεν ἡ γραφομένη γλῶσσα ὑπὸ τοῦ σχ.-λ.α.ισμοῦ τῶν καθαρευόντων. Ο γράψας τὸν Ψευδαττικισμοῦ "Ἐλεγχον, αἰτιάται τὸν Κ. Κόντον, ώς ἀποδοκιμάσαντα δογματικῶς τὸ ἀ μ α ώς, σὺδαμῶς δὲ δικαιολογήσαντα καὶ ἔρμηνεύσαντα τὴν ἀποδοκιμασίαν του. Νομίζομεν δτι ῥαδίως δύγχται τις νὰ ἔξελέγῃ τὸ δίμορφον τοῦτο γέννημα τῆς ἀπυνδακώτου κεφαλῆς ἀγνοοῦμεν καὶ ἡμεῖς τίνος σχολαστικοῦ· διότι τὸ ἀ μ α ώς, ὅλως ἀλλότριον καὶ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς γεωτέρας ἐλληνικῆς, εἶναι ἐκ τῶν προσφάτων τοῦ «λογιωτατισμοῦ» ἀθλων. Τὸ «ἄμα ώς» (ἀντὶ τοῦ δρθοῦ «εὐθὺς ώς» ἢ τοῦ »ἄμα—καὶ») εἶναι παράλογον· τὸ μόριον ώς, συντασσόμενον μεθ' δριστικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ χρονικῆς σημασίας δηλοῖ πρᾶξιν συντελεσθεῖσαν ἢ δπωδηγήποτε συντελεσμένην· τὰ μόρια εὐθὺς ώς συνεκφέρονται, δταν σημαίνωνται δύο πράξεις, ἢ μὲν ἀναγκαίως προγενεστέρα, ἢ δὲ ἀναγκαίως ἐπιγενεστέρα· καὶ τῇ μὲν προγενεστέρᾳ συνάπτεται τὸ ώς, τῇ δὲ ἐπιγενεστέρᾳ τὸ εὐθὺς· ὕστε οἶκοθεν φανερὸν δτι εἶναι ἀδύνατος ἢ συνεκφορὰ τῶν μορίων ἀ μ α ώς, καθ'δσον τὸ ἀ μ α δηλοῦν πάντοτε τὸ σύγχρονον τείνει ἐμφανῶς εἰς ἀναίρεσιν τοῦ διὰ τοῦ ώς σημαιγομένου προγενεστέρου. Κυρίως εἰπεῖν, τὸ ἀ μ α ὑπονοεῖ τὴν χρονικὴν ἔγδητα δύο διαφόρων ἐνεργειῶν, ἀπαιτεῖ δηλαδὴ τὴν ἔννοιαν τοῦ οίονει ταύτοχρόνου, ἐν ᾧ τὸ ώς εἶναι οὔτως εἰπεῖν ἐτερόχρονον· ἀρα ἢ συγένωσις τοῦ ἀ μ α καὶ τοῦ ώς εἶναι αὐτόχρημα τραγέλαφος, διότι τὸ σύγχρονον καὶ τὸ σχετικῶς ἐτερόχρονον οὐδεμίαν ἐπιδέχονται σύζευξιν· τὸ ἀ μ α ώς εἶναι γελοῖον, δπως γελοῖα θὰ ἦτο ἢ συνεκφορὰ τοῦ ἀ μ α ἀφ' οὗ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐλληνικῇ. Δυοῖν θάτερον ὑπολείπεται ἐντεῦθεν, ἢ τὸ εὐθὺς μετὰ τοῦ ώς ἢ τούλαχιστον τὸ ἀ μ α ἀνευ τοῦ ώς. Πρὸ δλίγων ἡμερῶν ἐν ἐλληνικῇ μεταφράσει γαλλικοῦ μυθιστορήματος, ἀνέγνωμεν τὴν φράσιν «ἄμα ώς τὴν εἶδεν δ Ρίσλερ, διηυθύνθη παραχρῆμα πρὸς αὐτὴν, ὑπεχρέωσε δὲ

τὴν Σιδωνίαν νὰ καθήσῃ πλησίον της». Ἀν ἀντὶ τοῦ «ἄμα ώς τὴν εἶδεν ὁ Ρίσλερ, διηγεύμαθη» ἐγράφετο «ἄμα τὴν εἶδεν ὁ Ρίσλερ καὶ διηγεύμαθη». Ἀν ἐπ' ἵσης ἀντὶ τοῦ «καθήσῃ» ἐγράφετο «καθίσῃ» ἢ ὅλη πρότασις θὰ εἴχει ἀπλεύτερου καὶ ἐλληνικώτερου τύπου χωρίς τινος βλάβης τῆς σαφηνείας. 'Ετέρας οὐχ ἡ τοιούτανάρας καὶ διάστροφας ἐκφορὰ εἶναι ἢ τοῦ «κάνει τε — κάνει τε» (ἀντὶ τοῦ «ἀντεῖ — ἀντεῖ») ἔνθα ἢ σύνθεσις γίνεται παραλόγως διὰ διττού ζεύγους συνδέσμων. Παραλαμβάνοντες ἐκ τῆς ἀρχαίας γλώσσης λέξεις καὶ φράσεις δὲν πρέπει νὰ ἐκφέρωμεν κατὰς κατὰς βάρβαροι τύποι· εἰ δὲ μὴ μυριάκις αἱρετώτεροι αἱ κοιναὶ καὶ δημώδεις. 'Αλλ' δ. Κ. Κόντος δρθῶς διδάσκων ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν «ἔδραῖος βίος» καὶ οὐχὶ «καθεστηκὼς βίος» «ἐλέγχει ἀγνοιαν» καὶ οὐχὶ «προδίδει ἀγνοιαν» «περαίνω τὸν λόγον» καὶ οὐχὶ «περαίω τὸν λόγον» «οὔρων» οὐχὶ «οὔρως» «φιλόβιβλος» οὐχὶ «βιβλιόφιλος» «ἀπέθανε» οὐχὶ «ἀπεβίωσε», βαίνει ἐνταχθεῖ προσωτέρω τοῦ δέοντος· οὐδὲν βλάπτει ἀν αἱ παραδεδομέναι λέξεις «Ἀκαθημίχ» καὶ «Βυζαντινός» μείνωσιν ἐν χρήσει ἀντὶ τοῦ «Ἀκαθήμεικ» καὶ τοῦ «Βυζαντίνος» ἀφ' οὗ ἐκείνη μὲν εὑρηται παρὰ Πλουτάρχῳ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀρχαίων ἀντιγράφων, τὸ δὲ «Βυζαντίνος» κατ' οὐδένα τρόπον εἴναι δρθότερον τοῦ «Βυζαντινός». Καὶ τὸ «ὁ λέμβος» (ὅπερ εὑρηται ἀρσενικῶς παρὰ τε τοῖς δοκίμοις καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ παραλαμβάνοντος ἐλληνισμοῦ συγγραφεῦσι) δὲν εἴναι δυνατὸν νὰ ἐπικρατήσῃ πᾶλιν ἐν τῇ γλώσσῃ, ἥτις ἐκφέρει τὸ δημια θηλυκῶς. 'Η λέμβος ἀπαντᾷ ἡδη κατὰ γένος θηλυκὸν παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ 'Αριτοφάνους καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι Μιχαὴλ τοῦ 'Ακομινάτου. 'Αφ' οὗ δὲ, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, οἱ "Ιωνες ἐλεγον «δρεπάνη» καὶ «ἀστραγάλη» ἀντὶ τοῦ «δρέπανον» καὶ «ἀστράγαλος», οἱ 'Αττικοὶ «ἡ στάμνη» «ἡ βῶλος» «ἡ θόλος» «ἡ ψύλλα» «ὁ λιμός» οἱ δὲ Πελοποννήσοι καὶ Ιδίωσι οἱ Δωριεῖς «ὁ στάμνος» «ὁ βῶλος» «ὁ θόλος». «ὁ ψύλλος» «ὁ λιμός»· ἀφ' οὗ ἀπὸ τῶν χρόνων Ιδίωσι τοῦ 'Αριστοτέλους ἡ φάρυγξ φέρεται ἀρσενικῶς ὡς ὁ φάρυγξ, ὁ δὲ ρύπος ἐγένετο «τὸ ρύπον» καὶ «τὸ ρύπος» ἢ δὲ «φθείρ» κατέστη καὶ αὕτη ἀρσενικὴ ὡς ὁ «κόρις» — τί παραδίξον ἀν «ὁ λέμβος» ἀπηρονήθη καὶ οὔτος τὸ ἰδιον γένος, καὶ ἐγένετο ἀπὸ ἀρρένος θηλυκός, χαριζόμενος ἵσως εἰς τὴν δημώδη θηλειαν. φελοῦσαν καὶ τὴν ἐπ' ἵσης θηλειαν βάρκαν; Αἱ νεώτεραι γλώσσαι βρίθουσι τοιούτων καὶ παραπλησίων ἐναλλαγῶν γένους· λ. χ. οἱ 'Ιταλοὶ ἔτρεψαν τὸ θηλυκὸν tavola εἰς τὸ ἀρσενικὸν tavolo, μάτην δὲ θὰ ξητήσῃ τις τὸ tavolo εἰς τὰ λεξικὰ τῆς Ιταλικῆς

γλώσσης. Ούτω παρ' ἡμῖν μὲν ἡ λέμβος ἀπὸ ἀρτενικοῦ γένους μετέπεσεν εἰς θηλυκὸν, παρὰ δὲ τοῖς Ἰταλοῖς ἡ τράπεζα ἀπὸ θηλυκοῦ ἐγένετο ὅνομα ἀρτενικόν!

«Ἡ γλῶσσα, λέγει ὁ πατριάρχης τῆς γερμανικῆς γλωσσολογίας, Ἰάκωβος Γρίμ, δὲν γεννᾶται οὔτε μορφοῦται ἐκ τοῦ παραχρῆμα· ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτῆς ὁμοιάζει ἡ γλῶσσα πρὸς οἰκοδόμημα πολύμορφον καὶ πολυποίκιλον, οὐδένα μὲν παριστῶν ἴδιον ύθμῳ ἀλλὰ κατειργασμένον καὶ πάντας τῆς ἀργιτεκτονικῆς τῶν διαφόρων γρόγων ύθμοὺς καὶ ἔχον ἐπομένως ὄψιν Φυγοθετήματος». Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ μάλιστα ἡ γραφομένη ἐπαθε πλείστας καὶ μεγίστας ἀλλοιώσεις, ἀλλως τε καὶ διότι δὲν ἔτοι δυνατόν νὰ μείνῃ ἀναλλοίωτος ἐν μέτῳ τοσούτων καὶ τηλικούτων περιπετειῶν καὶ καταστροφῶν, αἵτινες παρηλλαξαν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν τρόπους τῶν Ἑλλήνων. Πχραβαλλομένη πρὸς τὰς γλῶσσας τῶν νῦν πεπολιτισμένων ἔθνων ἔχει δεινοτάτας ἑλλείψεις καὶ παντοῖα γάσματα, ἀλλὰ πλεονεκτεῖ καὶ περὶ πολλὰ, ἐπὶ πᾶσι δὲ περὶ τοῦτο, ὅτι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐλευθέρων ξενικῶν λέξεων, ὡν γέμουσιν αἱ ἀλλαι γλῶσσαι. Ἐντὸς πεντήκοντα ἐνιαυτῶν, ἡ γραφομένη γλῶσσα ἀπέβαλε σχεδὸν τέλεον τὸ «όποι», τὸ «ἀγκαλά», τὸ «μολογτοῦτο», τὸ «μολαταῦτα» καὶ πλήθος ἀλλων ξενισμῶν, ὡν τὴν ἀποβολὴν καὶ αὐτὸς ὁ Κοραῆς ἐνόμιζε δυσκατόρθωτον. Ἰσως μάλιστα ἡ ἀποβολὴ ἔπρεπε νὰ ἀποτελεσθῇ σὺχὶ ἀθ. ὀως ἀλλ' ἐκ προσαγωγῆς καὶ κατὰ μικρὸν καὶ μετὰ μείζονος περισκέψεως, διότι ἀπασαι ἀνεξαιρέτως αἱ εἰς τὴν γλῶσσαν παρεισαγόθεισαι ξενικαὶ λέξεις δὲν εἶναι ἀξιοποίηταις· ἔχομεν δὲ καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων οἵτινες, παραλαμβάνοντες δύνεις λέξεις, διεσκεύαζον καὶ ἐπεξειργάζοντο αὐτὰς ἐπὶ τὸ ἑλληνικότερον. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, παρὰ πάντα τὰ παθήματα καὶ παρὰ πάντας τοὺς δλέθρους διέσωσε τὴν ἴδιαν γλῶσσαν (δ ὁ λόγος περὶ ἀπλῆς διασώσεως καὶ οὐχὶ περὶ ἀναπτύξεως καὶ μεταρρύθμισεως) ἀκριφυέστερον ἢ πᾶς ἀλλος εὐρωπαϊκὸς λαός. Ὁ νῦν λόγιος "Ἑλλην" οὐδαμῶς χρήζει ἔξηγητοῦ ὅπως νοήσῃ κατὰ μέγα μέρος τὰ πονήματα τῶν Βυζαντινῶν τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ἵνα μὴ εἴπωμεν τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοχράτους καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος. Τίς δημως ἀγγλος λόγιος, μὴ ἐγκύψας πρότερον ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν ἴδιαιτέραν μιλέτην τῆς σαξονικῆς, δύναται νὰ κατανοήσῃ σήμερον τὰ χρονικὰ καὶ τοὺς γόμους τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλφρέδου; Τίς δὲ πεπαιδευμένος γερμανὸς εἶναι ἵκανὸς νὰ νοήσῃ, χωρὶς προηγουμένης διδασκαλίας, τὴν ἐποποίαν τῶν Νιβελούγγων; Τίς πάλιν